تحقق عدالت مالیاتی با هوش سیستمی

در عصری که نبض اقتصاد بر مدار سرعت تحولات تکنولوژیک می‌تپد و پیچیدگی‌های تعاملات مالی سر به فلک می‌کشد، نظام‌های مالیاتی نیز ناگزیر از عبور از گذرگاه‌های سنتی و گام نهادن در وادی نوآوری‌اند. دیگر، روش‌های ممیزمحور و دستی، بسنده نیستند تا پرده از زوایای پنهان فرار مالیاتی برگیرند یا پاسخی درخور به مطالبات عدالت‌خواهانه جامعه دهند.

در این میانه، مفهوم حسابرسی سیستمی، با تکیه بر توان خیره‌کننده فن‌آوری‌های نوین و هوش مصنوعی، همچون راهبردی بنیادین برای تحقق عدالت مالیاتی فراگیر و ارتقای شفافیت، در کانون توجه سازمان امور مالیاتی کشور جلوه‌گر شده است.

تا پیش از این، فرآیندهای حسابرسی، غالبا بر مدار مراجعه حضوری و بررسی دفاتر و اسناد کاغذی می‌گشتند؛ روشی که نه‌تنها زمان‌بر و اصطکاک‌زا بود، بلکه بستر را برای بروز خطا، سلیقه‌گرایی و حتی برخی ناهنجاری‌ها مهیا می‌ساخت. نتایج حاصل از این رویه، اغلب با عدم‌انطباق با واقعیات پویای اقتصاد و نارضایتی مؤدیان همراه می‌شد. اما افق‌های تازه‌ای گشوده شده است؛ سازمان امور مالیاتی با عزمی راسخ، آهنگ هوشمندسازی و سیستمی کردن فرآیندهای خود را نواخته است.

مدیران سازمان امور مالیاتی کشور، با درکی عمیق از الزامات زمانه، بر این باورند که بقا و کارآمدی در دنیای امروز، جز از مسیر سیستمی شدن نمی‌گذرد و هر نهادی که از این کاروان عقب بماند، محکوم به افول است. اکنون، رگ‌های حیاتی اطلاعات اقتصادی، از تراکنش‌های بانکی گرفته تا صورت معاملات فصلی، از طریق سامانه‌های اطلاعاتی کشور به هم متصل شده‌اند و مبنایی نوین برای تولید اظهارنامه‌های برآوردی و برگه‌های تشخیص مالیاتی فراهم آورده‌اند. صدور برگه‌های تشخیص بدون اتکا به اظهارنامه برآوردی ماده ۹۷ (بر پایه اطلاعات سیستمی)، دیگر محلی از اعراب ندارد و حتی اعتراض به آنها نیز منوط به اتصال به این داده‌های سیستمی است.

ثمرات این رهیافت سیستمی برای تحقق عدالت مالیاتی و شکوفایی شفافیت، بسی متنوع و چشمگیر است. در وهله نخست، حذف سلیقه‌گرایی و تقلیل خطای انسانی، مهمترین دستاورد این دگرگونی است؛ جایی که دخالت عامل انسانی در فرآیند رسیدگی به حداقل رسیده و الگوریتم‌ها و داده‌های دقیق، جایگزین آن می‌شوند. این امر، به معنای کاهشی محسوس در خطاهای انسانی، زدودن بستر اعمال سلیقه و تضمین یکپارچگی بی‌بدیل در محاسبات و ارزیابی‌های مالیاتی است.

نتیجه این تحول، افزایش پیش‌بینی‌پذیری برای مؤدیان و کاهش ریسک برای تمامی فعالان اقتصادی، به‌ویژه پیشگامان عرصه تولید است. در گام دوم، مبارزه با فرار مالیاتی و شناسایی مؤدیان جدید به شکلی بی‌سابقه میسر می‌شود. با بهره‌گیری از ابزارهای هوشمند و قدرت تحلیل داده‌های کلان، پرده از الگوهای پیچیده فرار مالیاتی برداشته می‌شود و اشخاص و فعالیت‌های اقتصادی که تا پیش از این از دایره شمول مالیات‌ستانی خارج بودند، به سرعت شناسایی می‌شوند. این توانایی، زمینه را برای اخذ مالیات عادلانه از تمامی اقشار و جلوگیری از تضییع حقوق دولت و شهروندان قانون‌مدار هموار می‌سازد.

سرعت و کارآیی نیز از دیگر مواهب این رویکرد است؛ سیستمی شدن حسابرسی، فرآیندهای رسیدگی را ساده‌تر، سریع‌تر و غیرحضوری می‌سازد که خود به کاهش بوروکراسی و هزینه‌های اداری می‌انجامد و تجربه‌ای رضایت‌بخش‌تر را برای مؤدیان به ارمغان می‌آورد و اصطکاک را به حداقل می‌رساند. اما شاید مهمترین دستاورد، تقویت اعتماد عمومی و فزونی تمکین مالیاتی باشد؛ آنگاه که مؤدیان، با چشمان خود مشاهده کنند که نظام مالیاتی بر پایه‌های استوار شفافیت، دقت و عدالت بنا شده و مالیات‌ها براساس عملکرد واقعی و بدون هیچ تبعیضی وصول می‌شود، انگیزه بیشتری برای ایفای وظیفه شهروندی خود خواهند یافت. این رویکرد، رابطه میان حاکمیت و ملت را از یک تعامل صرفاً دستوری، به پیوندی ناگسستنی بر پایه اعتماد و همکاری بدل می‌سازد.

با این همه، تحقق کامل آرمان‌های حسابرسی سیستمی، مستلزم رفع برخی چالش‌های ظریف است. از جمله این چالش‌ها می‌توان به اطمینان از دقت و صحت بی‌عیب و نقص نرم‌افزارها و دستورالعمل‌های اجرایی، توسعه پایدار زیرساخت‌های فن‌آوری اطلاعات، و البته فرهنگ‌سازی و آموزش فراگیر مؤدیان برای سازگاری با این دگرگونی عظیم اشاره کرد. همچنین، این نظام باید چنان طراحی شود که برای شرکت‌های بزرگ و دارای فعالیت‌های

چندوجهی نیز عادلانه و متناسب باشد و پیچیدگی‌های ساختاری این بنگاه‌ها را در تحلیل داده‌ها مدنظر قرار دهد.

با این حال، به اذعان کارشناسان و نمایندگان مجلس، هوشمندسازی و تقویت حسابرسی سیستمی در نظام مالیاتی، گامی مهم و راهبردی در جهت تحقق عدالت مالیاتی، شفافیت اقتصادی و حمایت از بخش مولد اقتصاد است. این مسیر، به افزایش پیش‌بینی‌پذیری درآمدهای مالیاتی دولت و بهبود فضای کسب و کار کمک کرده و در نهایت، کشور را به سمت یک نظام مالیاتی پایدار و کارآمد هدایت خواهد کرد. این تحول، در حقیقت، نشانه‌ای از حرکت به سوی دولت هوشمند و بهبود کلی کارآیی دستگاه‌های اجرایی در کشور است.

رئیس مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی خبر داد:

شناسایی کتمان درآمد ۱.۲ هزار میلیارد تومانی در صنف طلافروشی در خوزستان

رئیس مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی سازمان امور مالیاتی کشور از شناسایی کتمان درآمد ۱.۲ هزار میلیارد تومانی در چند واحد صنفی طلافروشی در استان خوزستان خبر داد و گفت: در مجموع، اوراق تشخیص و مطالبه شامل مبلغ ۲۶ میلیارد تومان اصل مالیات و مبلغ ۳۶ میلیارد تومان جرائم مالیاتی، برای واحدهای صنفی مذکور صادر شده است.

شاهین مستوفی اظهار داشت: با توجه به گزارش مردمی واصله در سامانه سوت‌زنی درخصوص فرار مالیاتی چند واحد کسبی در صنف طلا فروشی در استان خوزستان، واحدهای صنفی مذکور مورد بازرسی مالیاتی موضوع ماده (۱۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم قرار گرفت و مشخص شد مؤدیان یادشده که مرتبط با سه شعبه یک برند طلا فروشی در استان مزبور بوده‌اند، برای فرار از پرداخت مالیات، از ۱۵ فقره دستگاه کارتخوان به‌نام پرسنل شاغل در طلافروشی استفاده کرده‌اند که دستگاه‌های کارتخوان یادشده متصل به پرونده مالیاتی با شغل‌های غیرمرتبط از جمله پوشاک بوده‌اند.

رئیس مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی سازمان امور مالیاتی کشور افزود: با بررسی‌های به‌عمل آمده احراز گردید، فروش ابزاری و تشخیصی هرسه شعبه بسیار کمتر از اطلاعات به دست آمده از نرم‌افزار حسابداری و فاکتورهای ایشان در اجرای بازرسی مالیاتی انجام شده، می‌باشد. مستوفی درخصوص میزان مالیات و جرایم متعلقه، تصریح کرد: در مجموع بالغ بر ۱.۲ هزار میلیارد تومان کتمان فروش برای *سنوات ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲* شناسایی شده است. لذا براساس اسناد و مدارک به دست آمده از محل فعالیت مؤدیان مذکور، اوراق تشخیص و مطالبه مبلغ ۲۶ میلیارد تومان اصل مالیات و مبلغ ۳۶ میلیارد تومان جرائم مالیاتی برای سنوات *۱۳۹۸ لغایت ۱۴۰۱* مودیان یادشده، صادر شده است.

رئیس مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پولشویی سازمان امور مالیاتی کشور خاطرنشان کرد: اقدام‌های لازم در راستای وصول مالیات متعلقه با رعایت موازین قانونی، از طریق اداره کل امور مالیاتی خوزستان در حال انجام و پیگیری می‌باشد.

نماینده اراک در مجلس مطرح کرد:

تحول ساختار اقتصادی با تقویت حسابرسی سیستمی

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی گفت: تقویت نظام مالیاتی داده‌محور و حسابرسی سیستمی علاوه بر نظم‌بخشی به ساختار اقتصادی و مالیاتی کشور در اخذ مالیات، منجر به عدالت مالیاتی نیز خواهد شد.

نادرقلی ابراهیمی، نماینده اراک، خنداب و کمیجان در مجلس با اشاره به اینکه مالیات از اهمیت اساسی برای تأمین درآمد دولت برخوردار است و به‌منظور اداره کشور به وصول درآمدهای مالیاتی و اخذ مالیات حقه از همگان نیاز داریم، تصریح کرد: در برنامه بودجه سالانه مصوب شده است که درصد بالایی از درآمدهای کشور از محل مالیات باشد. در این شرایط که قصد داریم به اخذ مالیات از همگان بپردازیم و درآمدهای مالیاتی را در راستای ارائه خدمات به مردم و اداره کشور به کار بیندازیم، توقع مردم عدالت مالیاتی است.

وی ادامه داد: هر چقدر عدالت در اخذ مالیات‌ها بیشتر شود، اعتماد مردم به نظام مالیاتی کشور افزایش پیدا می‌کند. سیستمی و هوشمندسازی روندهای مالیات‌ستانی یکی از ابزارها برای ایجاد عدالت مالیاتی در کشور است. در این سازوکار، دریافت مالیات براساس اطلاعات و داده‌های دقیق صورت می‌گیرد و نقش ممیزان مالیاتی از بین می‌رود.

عضو کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی خاطرنشان کرد: سیستمی و هوشمندسازی نظام مالیاتی کشور به ایجاد شفافیت در امور منجر می‌شود و همین امر زمینه‌ای برای انضباط بخشی به امور مالیاتی کشور به وجود می‌آورد. هر چقدر از روندهای دستی و ممیزمحور فاصله بگیریم، میزان دقت در وصول مالیات افزایش پیدا می‌کند.

ابراهیمی گفت: در روندهای سیستمی و هوشمند مالیات‌ستانی این امکان به وجود می‌آید که بر کشف مودیان جدید و مقابله با فراریان مالیاتی متمرکز شویم. تمامی این اقدام‌ها به افزایش اعتماد مردم به فضای اقتصادی کشور می‌انجامد. این طور اعتمادسازی‌ها بسترساز تحقق شعار سال مبنی بر سرمایه‌گذاری در تولید است.

وی ادامه داد: مردم تمایل دارند در فضایی اقدام به سرمایه‌گذاری کنند که امور به‌صورت پیشرفته و مدرن پیش می‌رود و نقش کارشناسان در امور از بین رفته است. در روندهای قدیمی مالیات‌ستانی گاهاً سلیقه ممیز و کارشناس در روندهای مالیاتی دخالت داده می‌شد و نوعی نابسامانی رقم می‌خورد.

نماینده اراک در مجلس خاطرنشان کرد: اگر دولت قصد دارد به تحقق شعار سال بپردازد و سرمایه‌گذاری در تولید را رقم بزند. شفاف‌سازی اقتصاد کشور و استفاده از روندهای هوشمند و سیستمی مالیات‌ستانی باید با جدیت دنبال شود. تقویت نظام مالیاتی داده‌محور و حسابرسی سیستمی علاوه بر نظم‌بخشی به ساختار اقتصادی و مالیاتی کشور در اخذ مالیات، منجر به عدالت مالیاتی نیز خواهد شد و این روندهای دقیق و کارآمد به افزایش اعتماد مردم منجر می‌شود و امکان جذب سرمایه‌ها را بالا می‌برد.

وی ادامه داد: وقتی مالیات‌ستانی به‌صورت هوشمند و سیستمی صورت می‌گیرد، دولت مجالی پیدا می‌کند که بر فراریان مالیاتی متمرکز شود و وصول درآمدهای مالیاتی‌اش را از محل کشف مودیان جدید داشته باشد. به این ترتیب، می‌توانیم از فشار مالیاتی بر بخش تولید کم کنیم و جذابیت این حوزه را از طریق معافیت‌های مالیاتی بالا ببریم.

این نماینده مجلس در پایان تأکید کرد: در مجلس تأکید ما بر هوشمندسازی روندهای مالیاتی است. به نحوی که همه چیز شفاف باشد و مالیات‌دهندگان بدانند بر چه اساسی و به چه میزانی از آن‌ها مالیات گرفته می‌شود. تعیین محل هزینه‌کرد مالیات‌ها که طی سال گذشته مدنظر بود، به این شفاف‌سازی کمک کرد.

نماینده قم در مجلس مطرح کرد:

شناسایی مؤدیان جدید با تقویت حسابرسی سیستمی مالیات

عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها مجلس گفت: با تقویت حسابرسی سیستمی می‌توانیم بر کشف مؤدیان جدید و مقابله با فراریان مالیاتی متمرکز شویم. از طرف دیگر، دولت می‌تواند بر مالیات‌ستانی از فعالیت‌های واسطه‌ای و مخرب نیز تمرکز کند.

قاسم روانبخش، نماینده قم در مجلس شورای اسلامی با اشاره به اهمیت تحقق بودجه بدون نفت گفت: اهمیت توجه به داده‌محوری و تقویت حسابرسی سیستمی، در بحث عدالت مالیاتی نهفته است؛ زیرا این مسیر می‌تواند علاوه بر تحقق عدالت در اخذ مالیات و شفافیت در مسیر مالیات‌ستانی، منجر به بهبود درآمدهای مالیاتی از محل شناسایی مؤدیان جدید و جلوگیری از فرار مالیاتی نیز شود و به این ترتیب کمک بزرگی در راستای تحقق درآمدهای پایدار و کسری بودجه حداقلی است.

عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها مجلس ادامه داد: با استفاده از روندهای سیستمی و هوشمند مشخص می‌شود که افراد چقدر درآمد دارند و چه مقداری باید به عنوان مالیات پرداخت کنند. بر اثر هوشمندسازی روندهای مالیاتی کشور می‌توانیم با دقت بالایی اقدام به مالیات‌ستانی کنیم. به نحوی که هم مالیات حقه از همگان دریافت شود و هم کسی مورد اجحاف مالیاتی قرار نگیرد.

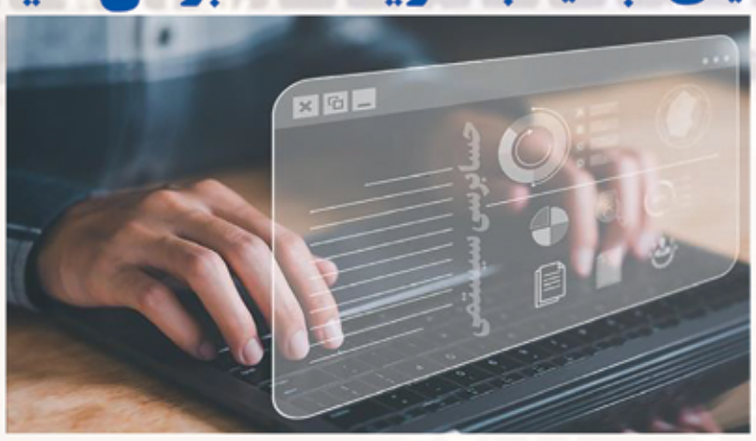

روانبخش ادامه داد: هوشمندسازی نظام مالیاتی کشور از جهات مختلف برایمان منفعت دارد. با استفاده از این روش‌های سیستمی و مدرن می‌توانیم بر کشف مؤدیان جدید و مقابله با فراریان مالیاتی متمرکز شویم. از طرف دیگر، دولت می‌تواند بر مالیات‌ستانی از فعالیت‌های واسطه‌ای و مخرب نیز تمرکز کند. به همین دلیل زمینه‌ای برای حمایت از بخش‌های مولد به وجود می‌آید.

این نماینده مجلس خاطرنشان کرد: سامانه‌ها و سیستم‌ها به افزایش سرعت انجام کارها منجر می‌شوند. در روندهای سنتی و ممیزمحور تعداد زیادی از نیروی انسانی سازمان امور مالیاتی مشغول حسابرسی‌های دستی بودند. حالا این روند توسط سیستم و سامانه صورت می‌گیرد و سازمان امور مالیاتی از این نیروی انسانی می‌تواند برای کشف مؤدیان جدید و مقابله با فراریان مالیات استفاده کند.

وی ادامه داد: وقتی افراد به‌حسابرسی دستی اظهارنامه‌ها می‌پردازند، امکان بروز اشتباه وجود دارد. اما سیستم‌ها از دقت بالایی برخوردارند و در کمترین زمان می‌توانند بهترین نتیجه را ایجاد کنند.

تأیید خبرمالیاتی برای اصناف؛

رسید پوز صورت حساب الکترونیک است

"صورتحساب نوع ۳، همان رسید دستگاه‌های کارتخوان (پوز) است که می‌تواند تضمینی برای شفافیت مالیاتی باشد."

به تازگی سازمان امور مالیاتی کشور بخش‌نامه جدیدی درخصوص معافیت از صدور صورت‌حساب الکترونیکی موضوع ماده ۱۴ و ماده ۲۲ قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان ابلاغ کرد.

این بخش‌نامه با هدف کاهش الزامات برای برخی صاحبان مشاغل، شرایط معافیت از صدور صورت‌حساب الکترونیکی در سال ۱۴۰۳ را تعیین کرده است.

بر اساس این بخش‌نامه، اشخاص حقیقی صاحب مشاغل که میزان فروش آن‌ها در سال ۱۴۰۲ کمتر از ۱۸۰ میلیارد ریال و همچنین فروش آن‌ها از ابتدای سال ۱۴۰۳ تا پایان شهریور ۱۴۰۳ کمتر از ۱۴۴ میلیارد ریال باشد، بدون هیچ قید و شرطی از صدور صورت‌حساب الکترونیکی در سال ۱۴۰۳ معاف هستند، مشروط بر اینکه مشمول بندهای ۱، ۲، ۳ و ۴ اطلاعیه مورخ ۲۹ آذر ۱۴۰۲ سازمان امور مالیاتی نباشند.

گفتنی است، پیشتر اعلام شده بود که برای فروشندگان تک نرخ، یعنی افرادی که کالاهایی می‌فروشند که نرخ یکسان مالیات ارزش افزوده دارند، رسید دستگاه کارتخوان به عنوان صورتحساب محسوب می‌شود. این موضوع اهمیت زیادی برای اصناف به خصوص مشاغل خرد دارد که در همین راستا سخنگوی سازمان امور مالیاتی کشور با تأکید بر اهمیت صورتحساب‌های الکترونیک نوع ۳، آن را ابزاری کلیدی برای شفافیت مالیاتی دانست و گفت: «صورتحساب نوع ۳، همان رسید دستگاه‌های کارتخوان (پوز) است که می‌تواند تضمینی برای پرداخت صحیح مالیات ارزش افزوده باشد.»

شرایط صحت صورتحساب الکترونیک

وی افزود: اگر نام فروشگاه روی رسید پوز با نام ثبت‌شده در سامانه مالیاتی مطابقت داشته باشد، فرآیند صورتحساب‌دهی به درستی انجام شده است.

در مواردی مانند استفاده از دستگاه پوز فروشگاه دیگر یا واریز کارت به کارت، احتمال عدم پرداخت مالیات به دولت وجود دارد.

هشدار به اصناف درباره عدم ثبت صورتحساب

موحدی هشدار داد: عدم صدور صورتحساب الکترونیک ثبت‌شده در سامانه مالیاتی به معنای پرداخت نکردن مالیات به دولت است. ثبت صورتحساب در سامانه‌های رسمی (مانند پایانه‌های فروشگاهی) تضمین می‌کند که مالیات به‌درستی به‌حساب دولت واریز شود.

صورتحساب الکترونیک؛ راهکاری برای کاهش فرار مالیاتی

به گفته سخنگوی سازمان امور مالیاتی، شفاف‌سازی فرآیند مالیات ارزش افزوده از طریق صورتحساب‌های الکترونیک، گامی مهم در جهت کاهش فرار مالیاتی و افزایش درآمدهای مالیاتی است.